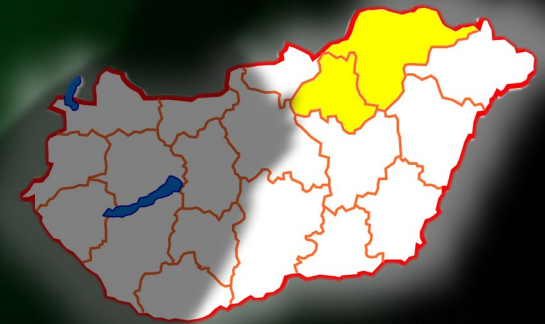

SZÉN- ÉS ÁSVÁNY- BÁNYÁSZATI EMLÉKHELYEK ÉSZAK- MAGYARORSZÁGON

SZÉN- ÉS ÁSVÁNYBÁNYÁSZATI EMLÉKHELYEK ÉSZAK-MAGYARORSZÁGON

*Szerencse fel, szerencse le,
Ilyen a bányász élete.
Váratlan vész rohanja meg,
Mint bérctetőt a fergeteg.*

*Nem kincs után sóvárgok én,
Bányász kislányt óhajtok én,
Bányász kislányt óhajt szívem,
Ki szívében bányász legyen.*

*És hogyha majd a föld ölében végóránkat éljük,
Isten kezében életünk, s ő megsegít reméljük.
Te kisleány ne bánkódjál,
Bányásznak halni szép halál,
Egekbe szállani fel-fel,
Szerencse fel, szerencse fel, szerencse fel!*

1880 2000
FELSŐNYÁRADI SZÉN- ÉS ÁSVÁNYBÁNYÁSZATI
EMLEKERE
JÓ SZERENCSE T

EGERCSEHI
SZÉN- ÉS ÁSVÁNYBÁNYÁSZATI
EMLEKERE

2011

*Kiadja: Közhasznú Alapítvány a Borsodi Bányász Hagyományokért
3526 Miskolc, Huba u. 33.*

*Szerkesztette: Lóránt Miklós, Dr. Reményi Gábor, Dr. Izsó István, Törő György, Virág István,
Benke István, Dr. Nagy Lajos, Dr. Farkas Géza, Hadobás Sándor,
Halmai György, Simon Sándor, Cséke Tamás.*

Összeállította: Cséke Tamás.

Nyomdai munkák: Z-Press Kiadó - 3532 Miskolc, Liszt Ferenc utca 16/A.

A kiadvány kereskedelmi forgalomba nem hozható !

"Sokan a bányászatot a véletlentől függő, piszkos foglalkozásnak tartják, általában olyan tevékenységnek, amely nem annyira szellemi, mint inkább testi munkát igényel. Amikor azonban a bányászatnak egyes elemeit gondolatban átfutom és lelki szemeim elé idézem, akkor úgy érzem egészen más eredményre jutok. Hiszen a bányaművelőnek mestersége eredményes gyakorlásához igen sokféle tudásra és tapasztalatra van szüksége."

/ Georgius Agricola /

Ajánló

A borsodi régió történetében ősidők óta fontos szerepet játszott a bányászat, volt időszak mikor ez az iparág a gazdaság motorja volt. Mint szerte Európában a bányászat nem egyszerűen egy iparág, hanem olyan tényező, mely a társadalmi életben, a településszerkezetben és a kulturális fejlődésben is fontos szerepet játszott.

Számos település jellegét a bányászat határozza meg még akkor is, ha ez a bányászat már évtizedek óta megszűnt.

A bányászat legrégebbi emléke megyénkben a miskolci Avas hegyen feltárt kovabánya, amelyből távoli ősrünk a szerszámkészítéshez szükséges nyersanyaghoz jutott.

Közismert, hogy a középkorban hazánk bányászati nagyhatalom volt. Évszázadokon keresztül Magyarország volt Európa legnagyobb nemesfém termelője. A kor legjelentősebb arany-ezüst bányái a mai országhatáron kívül a Felvidéken és Erdélyben találhatóak, a borsodi régióban is volt két jelentős bányaváros. A bányászat gazdasági súlyát és tekintélyét bizonyítja, hogy a jelentős bányásztelepülések a királytól bányavárosi címet kaptak, ami számos kiváltsággal járt.

Rudabánya Nagy Lajos idején kapott bányavárosi rangot. Itt a bányászat ezüst és réz kitermelésével kezdődött. A készletek kimerülése után a XVIII. században vasérctermelésre tértek át, melynek jelentősége a trianoni területvesztést követően különösen megnőtt. A rudabányai vasérc bányászata 1985-ben szűnt meg.

Másik középkori bányavárosunk Telkibánya, ahol a XIV. század első felétől folyt arany és ezüst bányászat. Ezen a területen a nemesfém bányászat a XIX. századig folyamatos volt. A II. világháború után megkísérelték a termelés újbóli beindítását, de az gazdaságtalanság miatt 1960-ban megszűnt.

A borsodi régió bányászatának történetében kiemelt szerep jutott a barnaszén bányászatnak, mely mintegy 150 éven keresztül a gazdaság egyik pillére volt.

A borsodi barnakőszén medence karélyosan veszi körül a Bükk hegységet, és Heves megyébe is átnyúlik. A szénelőfordulás első

írásos említése 1767-ből származik. A borsodi szén bányászatának és felhasználásának első dokumentuma 1786-os keltezésű, mely szerint Radvánszky báró a sajkóközi birtokán felfedezett szén eredményesen hasznosíttatta kovácműhelyében. Bár a szén ismert volt, a rendszeres bányászat megindulása évtizedekig váratott magára, aminek oka, hogy a vidék fejletlen gazdasága nem igényelte az akkor legkorszerűbb energiahordozót.

Végül a XIX. század közepén megindult megkésett ipari forradalom meghozta a szén iránti igényt. Először a kincstári területeken, Diósgyőr környékén indult meg a rendszeres termelés, majd 1852-ben a Rimamurányi Vasművelő Egyesület megalakulásával az Ózd környéki szénelőfordulásokat is művelésbe vonták.

A fejlődés a kiegészítést követően rendkívüli módon felgyorsult. A XIX-XX. századfordulón a borsodi szénmedence az országos termelés 25%-át adta. Sorra nyitották a bányákat, számos bányatelep létesült, csak néhányat említve: Pereces, Királd, Rudolftelep, Ormosbánya, Somsály stb. A borsodi szénbányászat fejlődése több mint 100 éven át töretlen volt. A XIX. század második felében a szén volt a bázisa a borsodi iparvidék kialakulásának. Az 1950-es években a nehézipar erőszakolt fejlesztése a borsodi szénmedencében is irreális ütemű termelésnöveléssel járt, mely 1967-ben 6,7 millió tonna éves termeléssel tetőzött. A foglalkoztatottak létszáma meghaladta a 20 ezer főt.

A 60-as évek végétől a borsodi szénmedencében intenzív fejlesztés kezdődött, melynek során fokozatosan megtörtént a széntermelés munkafolyamatainak teljes körű gépestése. 1973-tól a Borsodi és Ózdvidéki Szénbányák szervezeti összevonása következtében a szénmedencében egy vállalat, a Borsodi Szénbányák keretei között működtek a bányüzemek. Számos fejlesztés történt (minden frontfejtés komplex gépesítése, nehézsuszpenziós szénmosómű, putnoki korszerű feltárási és szállítási rendszer, lyukói pneumatikus szénszállítás stb.), melynek eredményeképpen a borsodi bányák műszaki színvonala megközelítette a nyugat-európaiakat. A kimerülő bányák termelésének pótlására 1985-ben megkezdődött a dubicsányi bánya építése.

A 80-as évek második felében az egész magyar szénbányászat válságos helyzetbe került, 1991-ben megkezdődött a Borsodi Szénbányák felszámolási eljárása. A folyamatban lévő fejlesztések leálltak, a termelés visszaesett. 1994-ben a megmaradt bányák kikerül-

tek a Borsodi Szénbányák keretei közül. Putnok, Feketevölgy és Rudolf néhány évig társasági formában tovább működött. Lyukóbánya a berentei hőerőművel együtt az amerikai AES tulajdonába került, és 2004-ig tovább üzemelt.

2004-ben Lyukóbánya bezárásával a régióban megszűnt a mélyművelésű szénbányászat.

A volt bányászlakta településeken emlékművek, emlékhelyek, hagyományőrző egyesületek, alapítványok tartják életben a több, mint 200 éves borsodi szénbányászat emlékeit.

A borsodi szénbányák bezárásával B.-A.-Z. megyében nem szűnt meg a széntermelés. 1985 óta működik a bükkábrányi lignit külfejtés, ahol hazánk egyik legnagyobb és legkedvezőbb adottságú lignit-előfordulása található. A külfejtésben termelt lignit fogyasztója a Visontai Erőmű, mely az ország legnagyobb széntermelésű erőműve. Az ásványvagyon lehetővé teszi a külfejtés hosszútávú üzemeltetését.

A borsodi régióban a terület földtani adottságainál fogva mindig jelentős volt az építőanyag bányászat, mely várhatóan hosszú távon is működni fog. Számos kavics- és homokbánya szolgálja az építőipar igényeit a megye határain kívül is. Jelentős a régió kőbányászata (mészkö, dolomit, andezit, vulkáni tufa), melynek termékeit ipari alapanyagként, építőanyagként és díszítés céljára hasznosítják.

B.-A.-Z. megye területe gazdag nem fémes ásványokban (kaolin, bentonit, perlit, illit, gipsz, anhidrit, zeolit, kovaföld, kvarcit) melyek bányászatát a mindenkori piaci igények határozzák meg.

A borsodi régió az elmúlt 1000 év bányászata ellenére még jelentős hasznosítható ásványi nyersanyag készletekkel rendelkezik. A bányászok bíznak abban, hogy előbb-utóbb kormányzati szinten is felismerik, hogy az ország ásványkincsei a nemzeti vagyon fontos részét képezik, melynek ésszerű hasznosítása fontos gazdasági és társadalmi érdek.

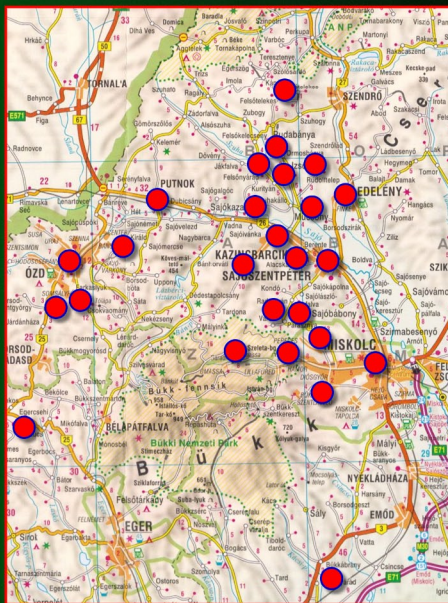
Miskolc, 2011. május hó

Dr. Reményi Gábor
Kuratórium elnök

SZÉNBÁNYÁSZATI EMLÉKHELYEK

ALBERTTELEP /MÚCSONY/

BERENTE

BÜKKÁBRÁNY

EDELÉNY

EGERCSEHI

FARKASLYUK

FELSŐNYÁRÁD

FELSŐTELEKES

KAZINCBARCIKA

KAZINCBARCIKA-HERBOLYA

KURITYÁN

MISKOLC-LYUKÓBÁNYA-PERECES

MISKOLC-MÁRTÁBÁNYA

MISKOLC-BELVÁROS

MISKOLC-ÚJMASSA

MISKOLC-EGYETEMVÁROS

MISKOLC-MEXIKÓ-VÖLGY

ORMOSBÁNYA

ÓZD

PÁRASZNYA

PUTNOK

PUTNOK-KIRÁLD

RUDOLFTELEP

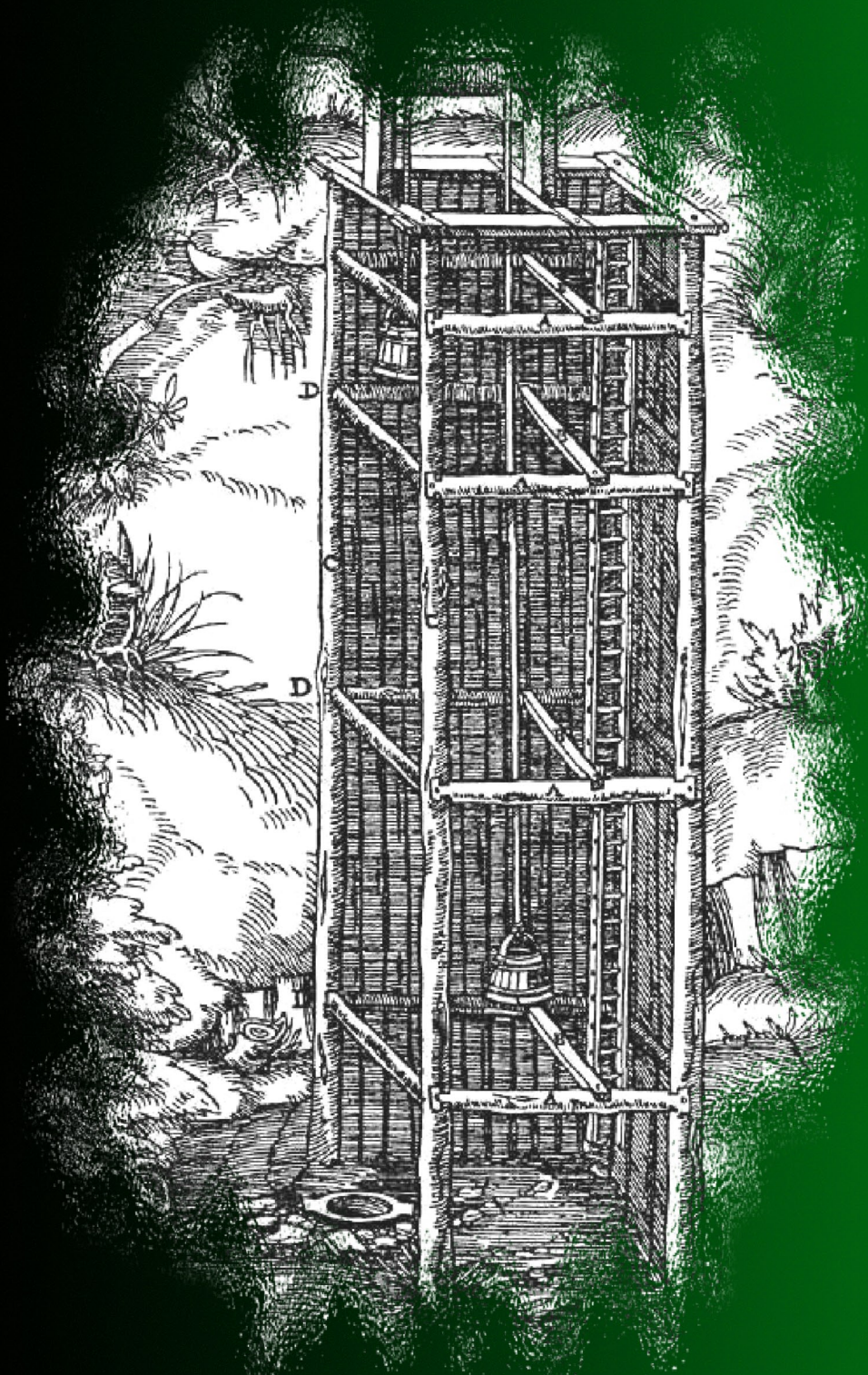
SAJÓKAZA

SAJÓSZENTPÉTER

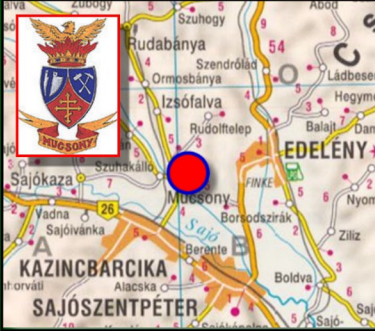
SOMSÁLY

SZUHAKÁLLÓ

VARBÓ

ALBERTTELEP

Napjainkban Múcsosny község részeként Alberttelep a borsodi szénbányászat egyik fellegvárát jelentette egykoron.

Az 1890-es években kezdődő bányászat meghatározta a település életét, különösen az 1917-ben megnyitott Albert I. akna belépését követő időszakban. A termelő tevékenység, s ezzel gyakorlatilag a bánya az 1980-as évek végén szűnt meg.

A Kazincbarcikától 5 km-re fekvő településen két helyen állítottak a bányászatnak emléket, a Hunyadi János nevét viselő művelődési ház kertjében, illetve a volt bánya személybeszálló tárójánál.

Ezen utóbbi helyen egyúttal megemlékeznek Hibbey Hosztják Albertről is, arról a bányamérnökről, akiről 1938-ban nevezték el a múcsosny-i szénbánya telepet Alberttelepnek.

A művelődési ház kertjében található emlékművel Múcsosny illetve Alberttelep területén a bányabalesetek következtében elhunytakra emlékeznek.

Az emlékhelyeken bányásznapi, ill. Borbála napon tartanak koszorúzással egybekötött megemlékezést.

BERENTE

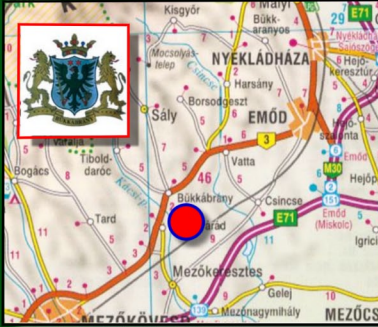
Az 1999-től ismételten önálló településen az 1920-as évektől kezdődően folyt a jó minőségű barnaszén kitermelése. A bányát, mely alapjaiban meghatározta a helység lakóinak életét 1977-ben zárták be, technológiai valamint létszámproblémák miatt.

2007-ben az önkormányzat az Idősek Otthona előtt egy Szent Borbála szobor felállításával és a mögötte elhelyezett táblával alakította ki az emlékhelyet.

Bányász-, illetve. Borbála napon tartanak megemlékezést.

BÜKKÁBRÁNY

Az 1985 év elején megkezdett bányanyitást követően ugyanezen év augusztusának végén a bányásznap tiszteletére felszínre került az első tonna lignit, és átadásra került a Bükkábrányi Külfejtés.

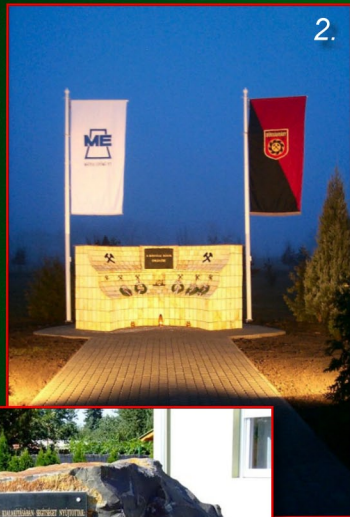
Az üzem létrejötte után pár évvel az irodaház falán egy emléktábla emlékeztetett a bányászat hőseire, melyet a bányásznapokon és a Borbála-ünnepen megkoszorúztak.

Az emlékhely nem igazán dekoratív, ezért 2004-ben elhatározták, hogy egy újat, méltóbbat hoznak létre, melyet 2004 Borbála napon fel is avattak. Ennek keretében egy emlékmű és egy bányász emlékház lett kialakítva, melyek már megfelelő színvonalon örökítik meg a bányászat emlékeit.

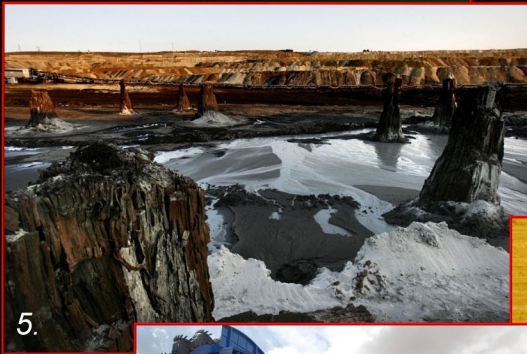

Maga a külfejtés egyedülálló régészeti lelettel büszkélkedhet, mert 2007-ben 60 m mélységben 7,2-7,6 m. éves mocsári cyprusokból álló erdőmaradványt tártak fel. A lelet "Bükkábrányi ősfák" néven vonult be a köztudatba, s 4 darab a miskolci Herman Ottó Múzeum, 6 db. pedig az ipolytarnóci bemutatóhely kincseit gyarapítja.

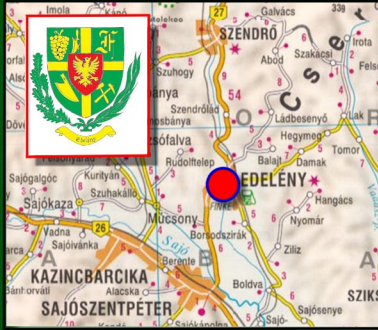
BÜKKÁBRÁNY

- 1. Régi emléktábla
- 2. Új emlékmű
- 3.-4. Emlékház
- 5. Bükkábrányi ősfák
- 6. Kiemelt ősfá
- 7. Méretek...

EDELÉNY

Edelény térségében a Couburgok a kiegyezés környékén kezdték el a bányászkodást. A bányaművelési tevékenység 1997-ben szűnt meg a térségben, ekkor került bezárásra Edelény I-IV. akna.

A bányák működése itt is, hasonlóan a többi bányásztelepüléshez nagyban meghatározta a lakossági életformát, bányászdiinasztiák alakultak ki, nem csak Edelényben, hanem a bánya teljes vonzáskörzetében is.

Edelényben az egykori Bányászklub udvarán 1995-ben került felállításra a bányászt ábrázoló szobor, mely talapzatán az edelényi bányákban baleset következtében elhunytaknak állítottak emléket. Bányásznapon és Borbála nap alkalmából tartanak itt megemlékezést.

EGERCSEHI

A legkorábbi tárót (Antónia-táró), mely védett és bejegyzett bánya lett, 1894-ben jegyezték be a pestvidéki Királyi Törvényszéknél. A táró a nevét Beniczky György földbirtokos feleségéről kapta.

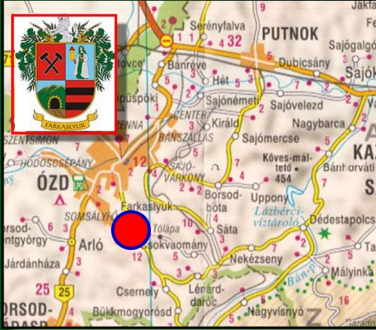
Bányászati szakirodalomban az Antónia-táró megnyitásának ideje: 1901. A bányászati tevékenység 1990-ben szűnt meg.

A településen több emlékhely található, az 1990-ben a község és az MSZ által az egercsehi bányában elhunytak emlékére állított emlékmű és az Egercsehi Bányász Baráti Kör valamint az önkormányzat közös, dekoratív, 2008-ban felavatott emlékhelye.

Az emlékhelyeken bányásznapi, illetve Borbála napon tartanak megemlékezést.

FARKASLYUK

Az egykor Ózdhoz tartozó Farkaslyuk környékén a bányászat az 1840-es években kezdődött, köszönhetően a kohászatnak. A településen 1851-ben már három bánya üzemelt.

A bányászati tevékenység 1990-ben szűnt meg.

A ma önálló településen több emlékhely található ill. egykor a bányában használt eszköz került kiállításra.

A megszűnt bánya udvaráról áthozott bányászszobor

Az emlékhely további "komponensei"

FARKASLYUK

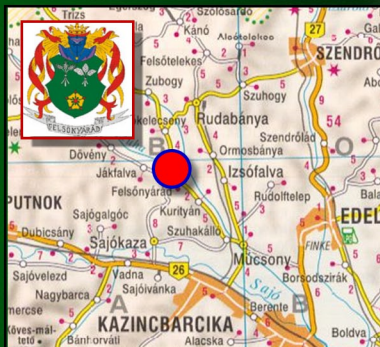

*Gyürki Gyula bányaigazgatóról és bányai
főtanácsosról elnevezett táró bejáratánál
kialakított emlékhely*

*Kiállított VOB típusú pajzsberendezés
és villamos mozdony a településen*

FELSŐNYÁRÁD

1880-ban a Maderspach Livius által fektetett Gábor védnevű bányatelken megkezdődött bányászat 120 éven át biztosított stabil megélhetést a környék lakosságának.

A mélyművelésű bányászat 2000-ben szűnt meg, s emlékére állították 2007 évben a képeken látható emlékhelyet.

Megemlékezést Bányásznapon és Borbála napon tartanak.

Az emlékhely felavatása

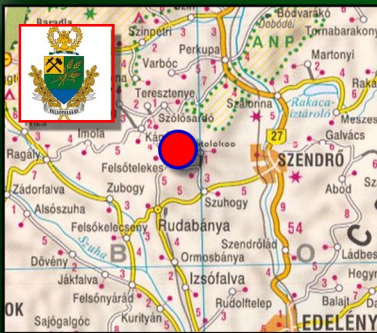

120 év emléke...

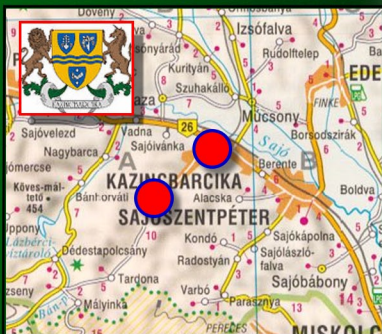
FELSŐTELEKES

A településen felavatott kopjafával a felsőtelekesi bányászoknak állítottak méltó emlékművet, akik egyrészt a környező szénbányákban, másrészt pedig Rudabányán az ércbányában dolgoztak.

Megemlékezést Bányásznapon és Borbála napon tartanak.

KAZINCBARCIKA

A mai Kazincbarcika környékén már 1820 körül említés történik a szénről. A bányászat a herbolyai és az ádám-völgyi területeken kezdődött, és a térség utolsó bányája, Tervtáró akna 1984-ben szüntette be a termelését.

A településen két emlékhely található az egyik a volt Tervtáró akna irodaház falán lévő emléktábla, a másik pedig a város főterén felavatott bányászszobor. Ezen utóbbi emlékhely nagymértékű összefogás révén jött létre, a környező települések, a megyei önkormányzat és az alapítvány közösen alakította ki.

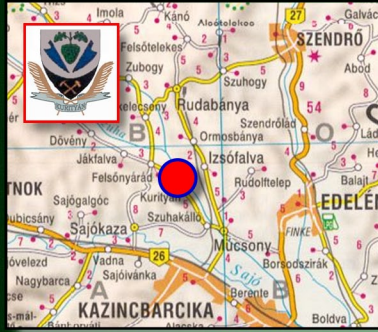

KURITYÁN

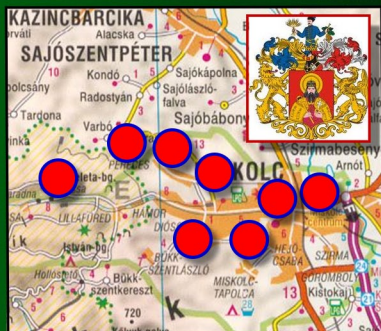
Az első bányatelek fektetési térkép a területen 1873-as keltezésű. (Eulália és Izabella védnevűek)

Az 1997. évben a község főterén felavatott emlékművön a balesetben elhunyt bányászok, továbbá a világháborúban hősi halált szenvedett kurityániak neve olvasható.

Megemlékezést bányásznapon, és állami ünnepeken tartanak.

MISKOLC

Miskolc szénbányászata a környező völgyekhez kapcsolódik, nevezetesen: Lyukó-, Csanyik-, Köpüs-, Gyertyán-, Egres-, Pecér-, Perecesi-völgyekhez.

Az első bányatelek fektetési térkép 1859. október 17-i keltezésű, de a bányászat már az 1830-as években megkezdődött.

Az utolsó működő bánya Lyukó 2004 évben fejezte be a termelést 2006-ra a teljes bezárása befejeződött.

A városban és környékén nyolc helyen található emlékhely, melyből három "regionális" jellegű, vagyis a helyi bányának állít emléket, míg a többi magának a bányászatnak, borsodi, illetve iparági szinten.

Lyukóbányán egy kopjafa emlékeztet az ottani bányászatra.

Perecesen egy emlékpark került kialakításra az egykori kisvasúti alagút perecesi bejáratánál, emléket állítva egyben az 1947. évi alagútbeomlás áldozatainak.

Mártabánya volt kisvasúti megállójánál egy bemutató tábla idézi fel az 1967-ben bezárt bánya történetét.

A Miskolci Bányakapitányság épületének falán egy márványtábla állít emléket a borsodi mélyművelésű barnaszénbányászatnak.

A volt Borsodi Szénbányák irodaépületének falán elhelyezett tábla a 220 éves borsodi mélyművelésű bányászatnak állít emléket.

Újmassán a Massa Múzeum keretén belül egy skanzen jellegű részen a bányászatban használt berendezések kerültek kiállításra, a kohászati emlékek mellett.

Miskolcon az Egyetemvárosban, ahol a bányász szakemberek felsőfokú képzése történt a "selmecí ill. soproni hagyományok" aktív megőrzése mellett, emléktáblával kopjafával, bányászati berendezések kiállításával idézik fel a bányászatot.

Mexikó-völgyben a kőbányánál a Mikerobb Kft. tervezésében és kivitelezésében igen dekoratív emlékhely került kialakításra, ahol színvonalas kiállítás keretében a bányászat története került feldolgozásra.

Az emlékhelyeken általában bányásznapon ill. Borbála napon tartanak megemlékezést.

A felsorolt emlékhelyek fényképes bemutatása a következő oldalakon látható.

MISKOLC

Lyukóbánya
kopjafa

Pereces
emlékpark

LAUDAY JÁNOS
1900 - 1983 KÖZÖTT A PERECESI ISKOLA
IGAZGÁTOJA ÉS A PERECESI Bányászok
KULTURÁLIS ÉLETÉNEK KIEMELKEDŐ SZERVEZŐJE.
NEVEHEZ FÜZÖDIK A PERECESI MUNKÁSI
SZINJÁTSZÁS, A SZABADTERI SZINJÁTSZÁS
ELINDÍTÁSA, A Bányaműcs MŰKÖDVELO EGYLET
ÉS A Bányász ZENEKAR MEGALAPÍTÁSA.

MAGYAR ÚTTOROK SZÖVETSEGE
VÁROSI ELNÖKSÉGE
MISKOLC M. VÁROSI TANÁCS

ADRIÁNY JÁNOS
OKL. Bányamérnök
1879 - 1971 /
A MISKOLCI EGYETEM ELŐDJE, A SELMECÁNYAI
Bányászati Akadémia professzora,
A BORSODI SZÉNANYÁK SZAKSZERŰ MŰVELŐJE.
NEVÉT A SZAKMA TÖBB HELYÜTT MEGŐRÖKÍTTETTE.
/ADRIÁNY-TELEP, ADRIÁNY-TÁBOR /
ADRIÁNY PROFESSZORT Gy. TERENTIUS, MENT. ÖRÖK
KAPCSOLT A Bányászati - Kohászati Alma Mater KÉT
VÁROSÁ SELMECÁNYA ÉS MISKOLC KÖZÖTT.
2003. DEC. 4. ALAPÍTÁST A
BORSODI Bányász HagyományörökÉrt
KIVITTELEZTE: BOBÓVÉCZ LÁSZLÓ

MISKOLC

1. Mártabánya LÁEV mh
2. Miskolci Bányakapitányság
3. Borsodi Sz. irodaház

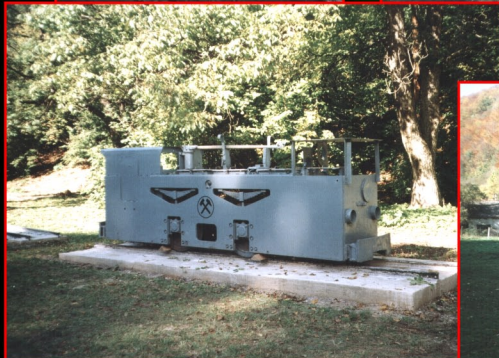

Az utolsó csille szén az utolsó borsodi mélyművelésű bányából /Lyukóbánya-2004/

MISKOLC

Újmassa
Múzeum és Skanzen

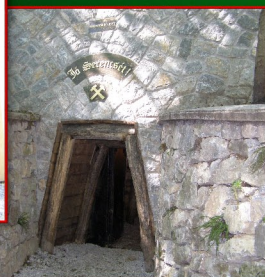
MISKOLC

Miskolc Egyetemváros

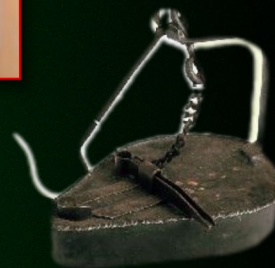
MISKOLC

Miskolc
Mexikó-völgy emlékhely
MIKEROBB Kft.

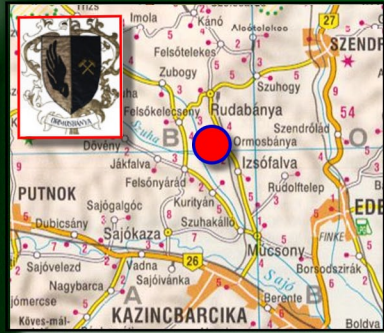
MISKOLC

Miskolc
Mexikó-völgy emlékhely
MIKEROBB Kft.

ORMOSBÁNYA

A valamikori Ormospuszta környékén az 1800-as évek második felében kezdődött a bányászat. Ormosbányán 1912-ben létesült az első bánya. 1982-ben a bányászat megkezdésének 70. évfordulóján kopjafát állítottak a polgármesteri hivatal elé, amire két oldalt felvésték az ormosi bányászterencsétlenségekben elhunytak neveit.

A másik emlékhely a településen a Petőfi téren található.

Az 1998-ban létesített zászlótartó emlékmű egyik oldalán a bányász címerpajzs, mellette fekete márványtáblákon a világháborúk és a deportálások helyi áldozatainak a neve, a másik oldalán a bányavárosok címerei mellett egy bányamécs található. Megemlékezést bányásznapon, Borbála napon és állami ünnepnapokon tartanak.

ÓZD

Ózdon, a Városháza falán elhelyezett márványtábla emlékeztet az egykori ózdvidéki szénbányászatra, mely 156 éven keresztül az egyik fő meghatározója volt az itteni életnek.

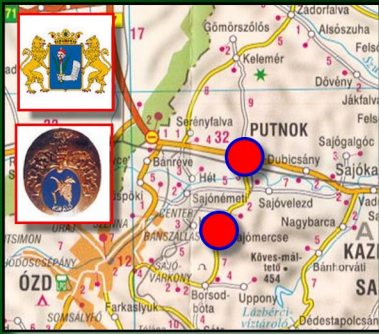
PARASZNYA

Az 1800-as évek végén a környéken (Pitypalatty-völgy) megkezdődő szénbányászat meghatározta a település életét, hosszú időn át biztos megélhetést nyújtva az itteni lakosoknak.

A helyi és a megyei önkormányzati, valamint az alapítványi összefogás eredményeképp jött létre a képeken látható emlékhely.

PUTNOK KIRÁLD

Az 1800-as évek első felében kezdődő bányászati ténykedés 2000-ben szűnt meg Királd akna bezárásával. A volt üzemtér bejáratánál egy emlékhelyet alakítottak ki, ahol kopfájával, emléktáblával emlékeznek meg a bányáról és az ott balesetben elhunytakról.

Putnok városban egy kiállított F típusú vágathajtógép jelképezi a település életét meghatározó bányászatot.

Megemlékezést Bányásznapon és Borbála napon tartanak.

ÜZEMI BALESETBEN ELHUNYI DOLGOZÓK	
PUTNOK MÁRYA	
1943-2000	
Gyurán Ferenc vőjár	Id. Kiss József gépkész
Montay István csallós	Kovács József vőjár
Bertók Miklós vőjár	Orvoscs. István vőjár
Kálnai Gisella gépkész	Vörösi Árpád vőjár
Fülöp Gisella csallós	Drezdák Béla vőjár
Darócski János vőjár	Pál G. Bertalan vőjár
Balács István s.munkás	Horváth Pál vőjár
Ádám József hűvövid	Kiss Barnabás s.munkás
Stebán László hűvövid	Kristóf Vili Zoltán vőjár
Balás Elemér vőjár	Kerékli János vőjár
Balk Miklós s.munkás	Tócsa József vőjár
Királd Mátya	
1904-1994	
Bodu Kristóf József vőjár	Orvoscs. István vőjár
Papp János sziv. keszélő	Orvoscs. József vőjár
Gelpe János lelátógépes	Fabár József vőjár
Barta János csallós	Kristóf Sándor vőjár
Kelemen Ernő svőjár	Kovács Altó Béla vőjár
Balinszki József svőjár	Fekete János vőjár
Horváth Géza csallós	Putnok István vőjár
Herkó Béla svőjár	Horváth János munkás
Állították: Putnok Mátya Műi	
2001. szeptemberi bányásznapon	

RUDOLFTELEP

Az 1800-as évek végétől a térségben a Mák patak völgyében folyt a bányaművelési tevékenység.

A bányabeli termelés véglegesen 2002 évben szűnt meg.

A volt fürdő épület udvarán kopjafa és faragott bányász szobor idézi fel a bánya múltját, a bejáratnál a helyi fafaragók által készített székely kapu várja az ide látogatókat. A kapura a Bányász Himnusz szövegét is bevészték.

A volt művelődési ház kertjében szintén található egy kopjafa.

SAJÓKAZA

Sajókaza a borsodi bányászat "bölcsője" 1786-ban itt kezdődött el a szén kitermelése a borsodi szénmedencében.

Üzemszerű tevékenységről csak 1884-től beszélhetünk, amikor is a Radvánszky család Gömör Sándor bányamérnököt bízta meg a kutatásokkal, és a bányák vezetésével.

A bányászat 1966-ban szűnt meg, 180 évvel a megkezdését követően.

Ezen 180 évet idézi fel az önkormányzat udvarán 2005-ben felállított emlékmű.

SAJÓSZENTPÉTER

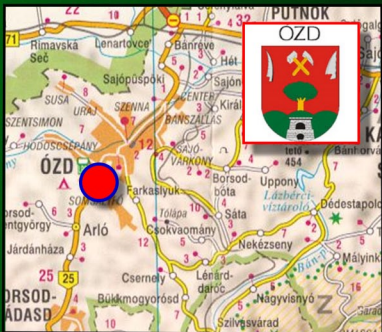
Sajószentpéteren és környékén az 1880-as évektől folytatott szénbányászat emlékére létesítették a képen látható, monumentális emlékművet.

Az emlékművön feltüntették a valamikor működő bányákat és emléktáblán sorolták fel a halálos balesetekben elhunytak neveit.

A 2002-ben felavatott emlékműnél bányász ill. Borbála napokon tartanak ünnepséget.

SOMSÁLY

1854-55-ben nyitották meg az első tárot a Biliz-gödörben, mely csak egy kezdeti próbálkozás volt. A komolyabb bányászati tevékenység csak a századforduló idején kezdődött, és 1972-ig tartott.

2006 évben a BDSZ. és Ózd város önkormányzata a bányában üzemi balesetben elhunytak emlékére emlékművet állított, mely egyben a korábban önálló település bányászathoz való kötődésének is jelképe.

SZUHKÁLLÓ

1952. december 15-én történt az a vízbetörés, amely három halálos áldozatával és a bentrekedt 17 bányász megmentéséért folytatott emberfeletti küzdelmével nemcsak a bányászat, hanem az ország 1950-es éveinek szomorú tragédiája volt.

Ennek az eseménynek állít emléket az önkormányzati épületen elhelyezett márványtábla.

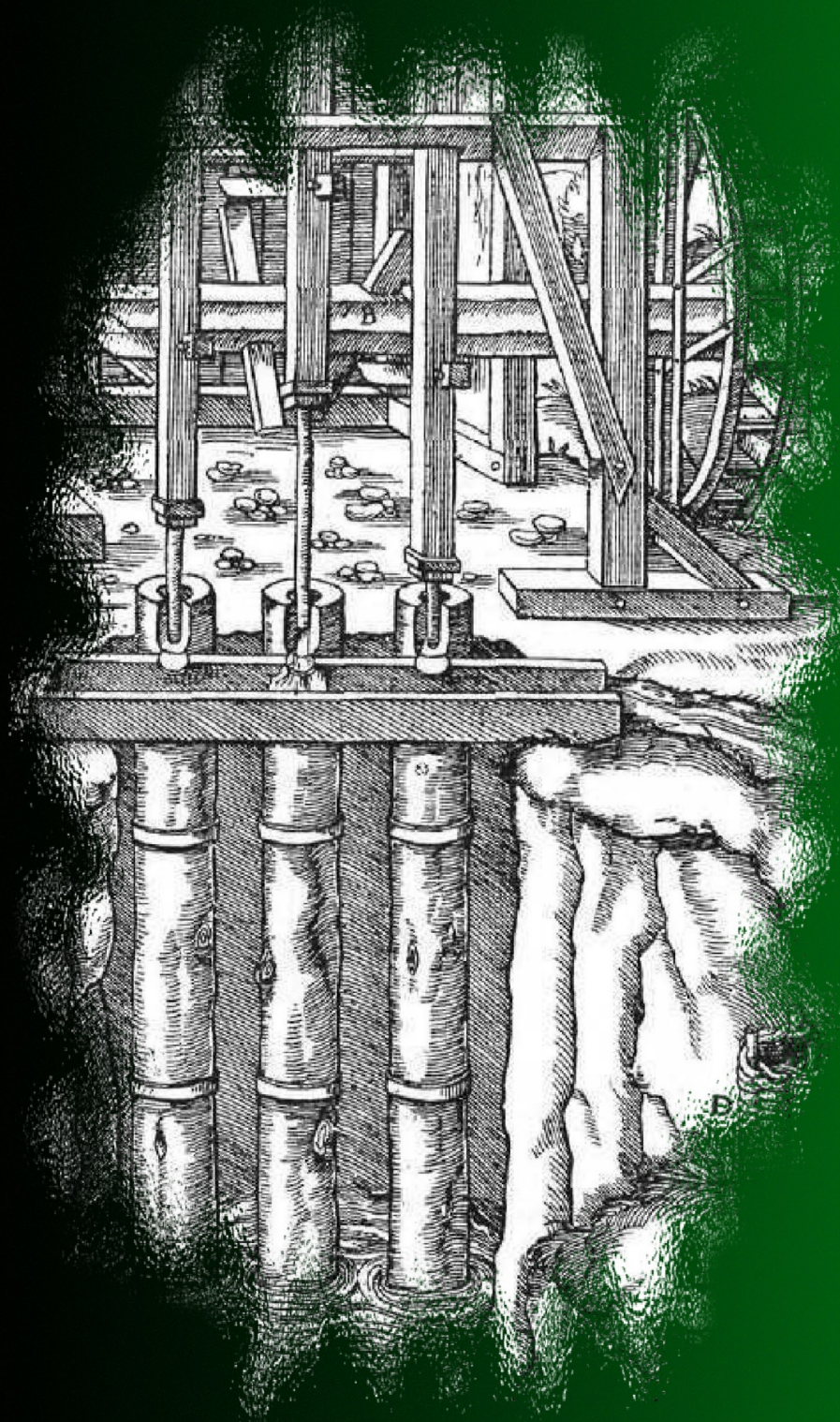

VARBÓ

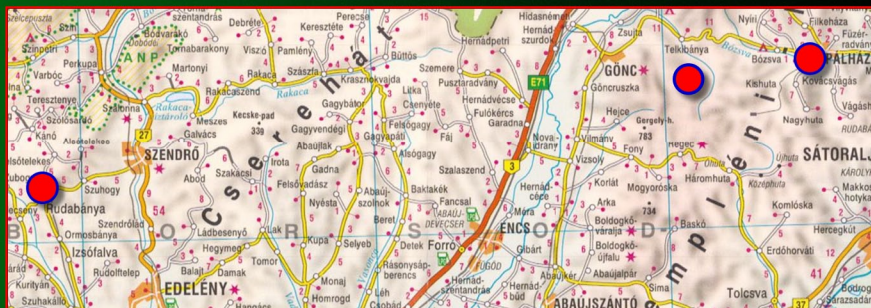

A helyi képviselő-testület által 2008-ban felállított "stilizált kopjafa", mint a talapzatban az rögzítésre is került, az 1880-as években a település környékén megkezdődött szénbányászatra emlékeztet.

ÁSVÁNYBÁNYÁSZATI EMLÉKHELYEK

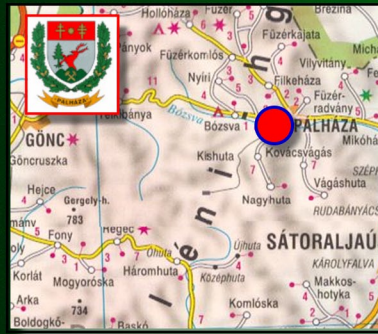

PÁLHÁZA
RUDABÁNYA
TELKIBÁNYA

PÁLHÁZA

Magyarország Észak-keleti szegletében, Sátoraljaújhelytől Északi irányban mintegy 20 km-re a Zempléni hegység ölelésében található Pálháza.

A bányászati tevékenység 1958-ban kezdődött meg. 1960-ig csak nyers-perlit került elszállításra, az őrlő 1960 II. félévében kezdi meg a termelést. Nagyobb arányú letakarítási munkák csak 1960-ban kezdődnek.

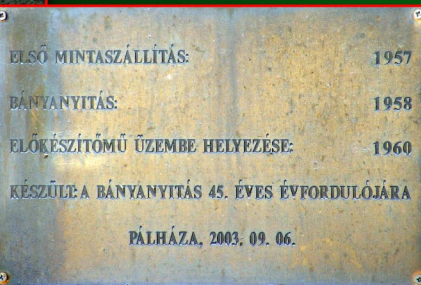

Pálházán három emlékhely került kialakításra:

Az egyik a még működő Perlit 92 Kft. területén van, közvetlenül az üzem főbejárata mellett. Itt egy olyan kompresszor került kiállításra, amely a bánya egyes szintjein biztosította a fűrészhöz szükséges sűrített levegőt. Most, mint letűnt kor hírnöke emlékezésre ínt. Ez az emlékmű, a bányanyitás 45. évfordulója alkalmából került felállításra 2003.09.06-án.

A másik emlékhely Pálházán a keskeny nyomközű vasút megállójánál, a Pálházai Térségi Művelődési Központban helyet kapó Perlit Múzeum. Itt bányászati kiállítás tekinthető meg. Olyan bányászattörténeti emlékek kerültek elhelyezésre, amelyek az érdeklődőt a kezdetektől napjainkig elkalauzolják. Fényképek mutatják a perlitbányászat hőskorát, megtekinthetünk bányászati eszközöket, geológiai metszeteket, a perlit termékeket illetve a perlit felhasználhatóságának széles skáláját.

A harmadik emlékhely Pálházán szemben a Perlit Múzeummal az újjáélesztett zempléni keskeny nyomközű vasút megállójának szomszédságában található. Ez az emlékhely a perlit bányászatnak, illetve a perlit bányászoknak állít emléket. A vágat végét jelző kereszt, a bányászat emberpróbáló nehézségeit, a sok-sok zsákutcát jelképezi, melyekkel meg kell küzdeni ahhoz, hogy végül a kítűzött cél irányába haladhassunk.

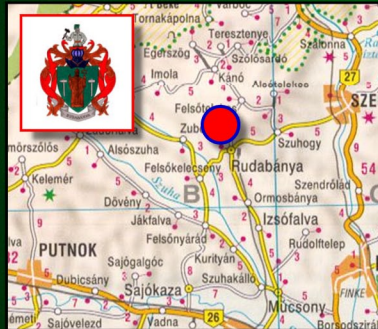
PÁLHÁZA

RUDABÁNYA

Rudabánya az Észak-Magyarország régióban, az Aggteleki-karsztól délkeletre, a Rudabányai-hegység délnyugati peremén található. Az ország egyik legrégebbi bányásztelepülése, Nagy Lajos király a XIV. század közepén emelte bányavárosi rangra. Tagja volt a hét Felső-magyarországi bányaváros szövetségének.

1564-től az állandósult török támadások következtében a település elszegényedett, lakossága megfogyatkozott. A XVII. századra rangját veszített jobbágyfalu lett. Három évszázadon keresztül csak időnként művelték érctelepeit, nem sok sikerrel.

Az érctermelés (vasércbányászat) 1880-ban indult újra, a Borsodi Bányatársulat révén, és ezzel egyidőben vett lendületet település fejlődése is. Trianon után Rudabánya maradt az egyetlen jelentős vasércbányája az országnak. A II. világháború után a bányászat erőteljes fejlődésnek indult, 1962-ben pedig megkezdte működését az 1950-es évek harmadik legnagyobb magyarországi beruházásaként a vasércdúsító üzem is. A vasércbányászat egy 1985. december 29-én kelt kormányhatározat nyomán szűnt meg. Jelenleg Alsótelekes határában működő külszíni gipszbánya tartja életben a vidék több ezer éves bányászati hagyományait. Geológiai kutatások bizonyították, hogy 35 millió tonna körüli ércmennyiséget rejt még a föld mélye.

A bányaművelés közben Rudabányán került elő 1967-ben annak a 10 millió évvel ezelőtti élt ősmajomnak az állkapocs-töredéke, amely a főemlősök és az ember fejlődésének szétválása előtti utolsó állomást jelenti. A leletet a tudományos világ Rudapithecus hungaricus néven ismeri. 1998 nyarán újabb, a megtaláló, Hernyák Gábor tiszteletére Gabi névre keresztelt koponyalelet került elő az emberré válás korai szakaszának e fontos lelőhelyén.

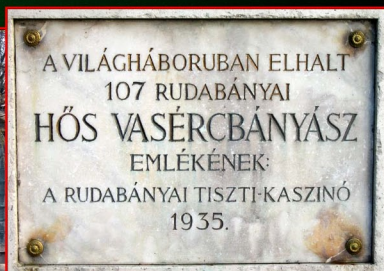
A fentiek ismeretében nem lehet véletlen, hogy Rudabányán jött létre és működik hazánk egyik legnagyobb bányásztörténeti gyűjteménye. 1955-ben ünnepelték Rudabányán az újabbkori érctermelés kezdetének 75. évfordulóját. A jubileum alkalmából a helyi műszaki értelmiség legjobbjai alkalmi kiállításon mutatták be a település bányászatának hazánkban egyedülálló történetét. A kezdeményezés nagy sikert aratott, aminek hatására felmerült az igény: alakítsák állandó helytörténeti bányászati gyűjteménnyé az ideiglenesnek szánt kiállítást. A megnyitót az 1956. évi Bányásznapon, szeptember 3-án tartották meg.

A múzeum fennállásának fél évszázada alatt több ezer dokumentumot, térképet, fotót és tárgyat gyűjtött össze, amelyek felölelik a történelmi Magyarország érc- és ásványbányászatának egészét. Ebből az állandó kiállításon természetesen csak a megére vonatkozó anyag egy része szerepel, kiegészülve a szénbányászat újonnan gyűjteménybe került emlékeivel.

RUDABÁNYA

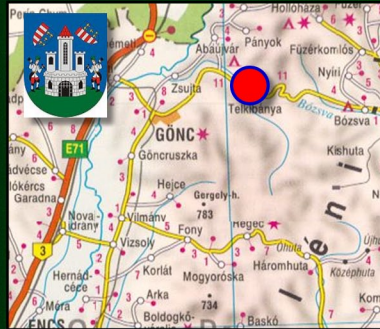
Múzeumi képek

Kültéri emlékhelyek

TELKIBÁNYA

Telkibányáról az első írásos emlék 1270-ből származik, amelyben V. István, aki ekkor a füzéri vár ura, Telkibányát, régi nevén Telukyt, több községgel együtt nővére két fiának adományozta. A bányászatról az első emlék Róbert Károlytól származik, amikor 1341-ben határkitűzést rendel el. Nagy Lajos 1343-ban megerősíti Telkibányát szabad királyi bányavárosi kiváltságaiban. 1347-ben Szépbányát, a mai nevén Rudabányácskát, Telkibányához csatolja, ahol még abban az időben aranybányászat folyik.

Telkibánya tagja volt a Felső-magyarországi Bányavárosok Szövetségének, amelyet Kassán hoztak létre 1487-ben Gólnicbánya, Szomolnok, Rudabánya, Jászó, Telkibánya, Rozsnyó és Igló részvételével. A szövetség célja érdekeik egyeztetése, és közös védelmi rendszer kialakítása volt.

A XV. század végén elindult bányászati technika megújítása Telkibánya bányászatát is fellendítette. A korábbi idők horpa bányászatával ellentétben, amelyet egymástól független kis vállalkozók folytattak, nagy befektetést igénylő, kitűnően telepített egységes átfogó feltárási terv érvényesült. Ekkor épülnek Telkibánya legjelentősebb létesítményei: a Veresvízi táró továbbhajtása, a Lipót akna mélyítése, a Mária bánya nyitása, a Teréz táró, Ferdinánd altáró kihajtása, a koncfalvai mosók és osztályozók, az ósva-völgyi víztározó és török.

A telkibányai református parókián őrzött Protokollum tartalmazza a legtöbb adatot a község történetével kapcsolatban. Ebben a jegyzőkönyvben olvasható a Veresvízi bánya pusztulásának legendája, amely szerint 360 bányász vesztette életét 1443-ban egy földrengés következtében.

A 16. század második felétől az egész Kárpát-medencében a nemesérc bányászat hanyatlásnak indult, mivel a termelés egyre mélyebb szinten és egyre nagyobb költséggel folyt. Ehhez a visszaeséshez az Amerika felfedezése után bekövetkező gazdasági hatások is hozzájárultak. Telkibányán is hosszú évtizedekig teljesen lecsökken, vagy szünetel a bányászat. Újabb fellendülés csak a XVIII. század elején következik be, amikor a kuruc kori szabadság mozgalom alatt Rákóczi saját birtokain, így Telkibányán is megnyitja a régi bányákat. 1780-ban a kincstár és néhány magán befektető is bányászatba kezd. Az utolsó vállalkozó, Kopp István, a Ferdinánd tárónál épít ki lúgzó művet. 1890-ben teljesen megszűnik a bányászat Telkibánya környékén.

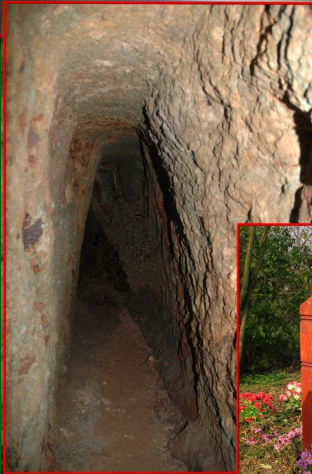
1951. októbere és 1960. májusa között újabb kutatások indulnak Telkibányán 25,9 millió forint költséggel és 64 fős üzemmel. A kutatásokat a megállapítással zárták le, hogy gazdaságos nemesércbányászatra nem lehet számítani.

TELKIBÁNYA

A népnyelv a települést "ARANYGOMBOS TELKIBÁNYA" -ként emlegette a 19. században, mivel itt - a hiedelem szerint - még a templom gombját is színaranyból öntötték.

Múzeumi képek

Teréz-táró

Kopjafás temető

Türelműveg

FÜGGELÉK

avagy
mit rejtenek a
fiókok ?

FÉNYKÉPGALÉRIA

Vadna külfejtés

Ilyen volt...
és
ilyen lett...

Putnok bánya

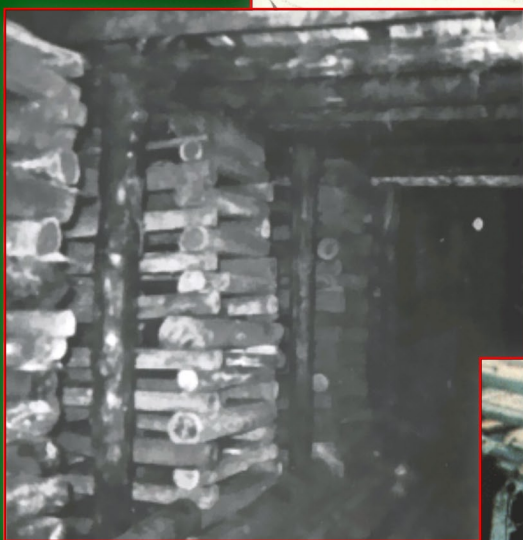
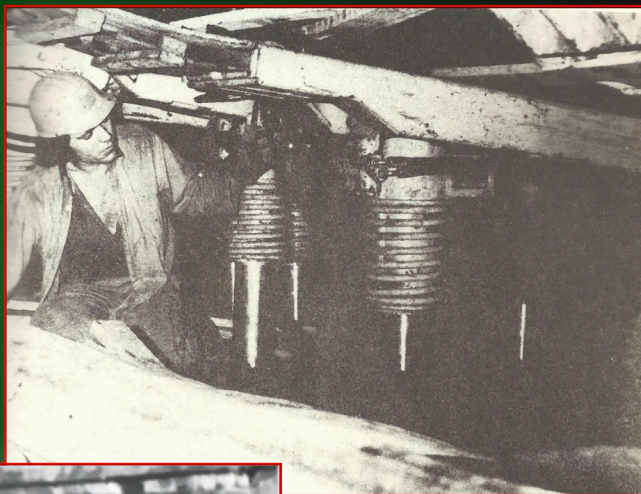
Szállítási rekonstrukció

Herbolya

Tömedékfogó gát
készítése közben

*Edelény-akna
MK-97 biztosító
berendezés*

*Fabiztosítós
frontfejtés*

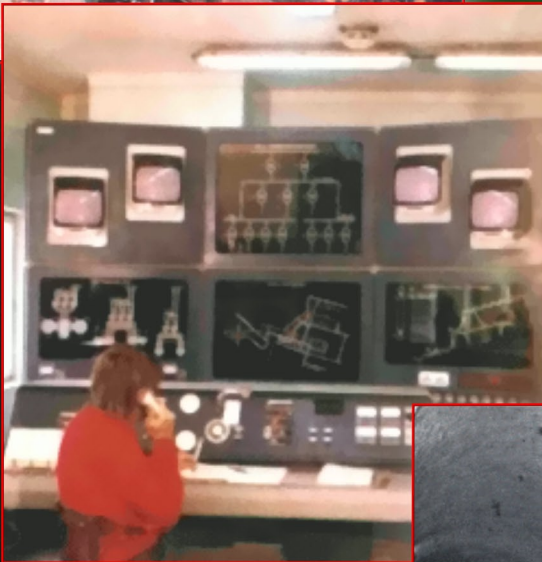
*Beszerelt pajzsos
front
indításra várva*

Indul a vágás...

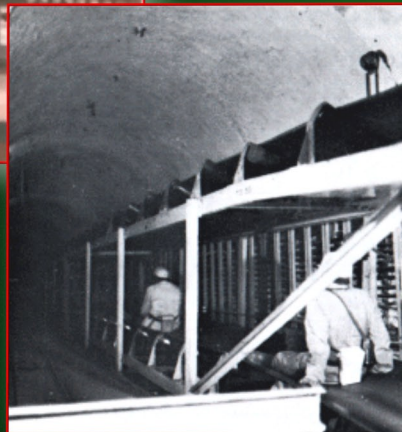

*Acéltámas frontfejtés
Robbantási előkészület*

*Putnok bánya
Diszpécser központ*

*Gumiszalagos
személyszállítás*

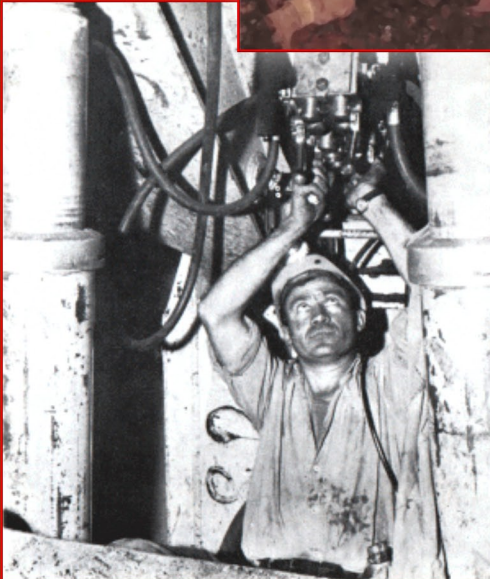

Vágásban...

Vágathajtás
gépi és kézi

Egységléptetés

TÖRTÉNELEM kicsit másképp...

*200 éves
a borsodi
szénbányászat*

*Kiadvány és plakett
1986-ból...*

*...bár már gyülekeztek a
fellegek, de még optimistán...*

BÁNYÁSZAT ... ANNO 2009

Bükkábrány

Tovább egy
lépést sem !

⌘ MÚLT TISZTELETE NÉLKÜL
NINCS JELEN ÉS JÖVŐ...

